

Nekaj (osebnih) opazk o slovenski literarni vedi

Prihodnjo pomlad bo minilo štirideset let, od kar sem napisal in objavil prvo literarno kritiko; nekaj več kot trideset let je, od kar sem diplomiral na primerjalni književnosti; petindvajset let imam doktorat s tega področja; približno toliko časa (s presledki) tudi poučujem literaturo na različnih visokošolskih ustanovah doma in nekajkrat tudi po Evropi. To so dejstva, ob katerih in zaradi katerih imam – vsaj zdi se mi tako – moralno pravico, da spregovorim nekaj besed o položaju te vede na Slovenskem in o mojih izkušnjah z njo, posebej tistih, ki se mi zdijo nepotrebne, odvečne in zaradi tega tudi neprijetne. Smel bi sicer dodati, da bi se lahko skliceval na kakšnih šesto člankov, razprav, ocen in polemik ter na petnajst ali več monografij, ki sem jih objavil doma in v tujini; v teh spisih je verjetno skrita resnica o tem, kaj sem jaz počel z literarno vedo in kaj je ona počela z menoj. Vendar pa bom govoril raje neobremenjeno iz časa in s položaja, ki ga obvladam (vsaj prepričan sem tako) danes, ko smem tudi reči, da se moja znanstvena in pedagoška pot strmo preveša v svojo drugo polovico; čeprav morda še ni čas za inventuro, pa je vsekakor čas za razmislek. Pobuda *Jezika in slovstva* je tako več kot dobrodošla.

Začel sem v časih, ko je bila literarna veda ali znanost – včasih se mi zdi, da je prvo, spet drugič, da je tudi drugo – še tesno in neločljivo povezana z usodo slovenske klasične in sodobne literature. Z njo je bila v posebnem, simbiotičnem razmerju: podpirala je tisto osnovno nacionalno identiteto, ki je nadomeščala druge identitete, take, ki jih imamo danes v samostojni državi. Za literaturo je literarna veda pripravljala posebne prijeme, ki jih je prvi radikalno zavrnil moj profesor Dušan Pirjevec (Pirjevec 1978). Nekatere od njegovih tez, izrečene na predavanjih, še posebej pa pogovori v podiplomskem seminarju in v proseminarju, ki sem ga vodil kot njegov asistent stažist, so me zaznamovali za vse življenje. Pretirano bi bilo, če bi trdil, da je bila ta »inicijacija« usodna, a bila je podlaga za vse kasnejše znanstveno delo.

Slovenska literarna produkcija – od tiste najbolj tradicionalne, ujete v določila, ki jih je oblikovalo devetnajsto stoletje do moderne in ultra moderne, do avantgardne, eksperimentalne in nekonvencionalne – pa je sočasni slovenski literarni vedi podeljevala poseben smisel. Teoretični diskurz te vede ali znanosti je imel posebno, posvečeno mesto v narodovem življenju: smislu literature je prirejal še poseben smisel, ki je segal daleč preko določil estetskih razsežnosti literature v prostor nacionalno-konstitutivnega *logosa*. Ta *logos* je pripeljal v osemdesetih in na začetku devetdesetih literaturo in literate v samo sredico političnih dogajanj. Ne samo, da so pisatelji oživelj z Majniško deklaracijo duha in idejo samostojne slovenske države, pisali so tudi prvo ustavo, vodili opozicijske skupine in jih pomagali preobraziti v demokratične politične, pluralno naravnane stranke, pripravljali so nacionalne programe, sedeli so in sedijo v parlamentu in oblikovali so in še oblikujejo celovito idejo slovenske države in državnih institucij.

To je bil tudi čas, ko so se pričele sklepati velike literarnozgodovinske zgodbe, kakršne so se z Ivanom Prijateljem, Izidorjem Cankarjem in Francetom Kidričem oblikovale na začetku 20. stoletja. Postmoderna doba se je dotaknila tudi tega področja

in ugašanje »velikih zgodb« v literarni zgodovini je teklo vzporedno z zamiranjem »velikih zgodb« v literaturi. Kot nasprotje nekdanjim »velikim zgodbam« pa se je pojavila nenavadno velika množica »malih zgodb«, ki smo jim priče danes, zgodb, ki se kar naprej množijo v paradoksalnem kronotopu, o katerem bo še govor. Vprašanje, ki ostaja odprto in neodgovorjeno, je, zakaj slovenska literarna veda ni poskusila reflektirati novega položaja, zakaj se ni zamislila ob svojem zamirajočem vplivu in zakaj je prepustila skrb za oblikovanje novega celovitega pogleda na literaturo (kot sočasno nastajanje besedil in vnovično preverjanje že napisanih) ljudem brez ustrezne strokovne usposobljenosti in – kar ni zanemarljivo – brez človeške širine.

Današnje stanje literarne vede, posebej na oddelkih za primerjalno književnost in slovenistiko ljubljanske Filozofske fakultete, bi zahtevalo poseben razmislek. Le-ta v vsakem pogledu presega zamišljeni obseg pričujočih opazk. Vendar je eno povsem na dlani: tudi tu so se »velike zgodbe« z odhodom nekaterih nosilcev teh »velikih zgodb« končale in sklenile. Vse pa je povezano z dogodki in premiki, ki segajo v prostor, večji in manj zamejen, kot je prostor literarne vede.

Potem je prišla, kot je splošno znano, tam okoli leta 1993/94 streznitev. Država je pričela delovati tako, kot pač delujejo vse moderne države, vsekakor pa za svoje delovanje ni več ne pričakovala ne potrebovala pomoči pisateljev in literature. Tisti redki poskusi »patriotske literature« so se kaj kmalu razgubili v hrumenju drugih in drugačnih idej, ki jih je prinesla generacija, sama sebe razumevajoča izven dosega »dedov razprtij«, obrnjena v tehnizirani, z informacijami vseh vrst in vrednosti zasičeni in globalno misleči veliki beli svet. Povedano bolj preprosto: pisati so pričeli ljudje, ki jih je zanimalo to, kar je določalo usodo literature in socialni položaj literatov v drugih deželah in na drugih kontinentih, zelo skrbno in načrtno so trgali popkovino z domačim izročilom, zaradi česar se je tudi njihova spremljajoča kritika in teorija (kolikor jo je nastalo v območju »avtohtone misli«) prilagodila slogu in vsebini tega pisanja. Iz tradicionalne zakladnice slovenske literature to generacijo zanimajo samo posebna besedila, recimo Bartolov *Alamut*, roman, ki z eno nogo živi v trivialni literaturi, njegovo aktualnost pa pojijo svetovni dogodki in njihova amerikanizirana interpretacija (»boj dobrega z zlim«, vsiljena manihejska podoba delovanja sveta in njegovih akterjev). Tretja značilnost je povezana s pojavom t. i. *fun society*, družbe »ugodništva in všečnosti«, v kateri ima literatura – seveda če je to sploh še literatura – pomen in vrednost nečesa, kar je namenjeno zgolj zabavi, užitku, kar mora za vsako ceno ugajati trenutnemu okusu in recepcijskim sposobnostim estetsko zelo plitkih socialnih skupin. Tudi v tem pogledu se kritika in teorija prilagajata novim pogojem in nikakor ne poskušata kritično premisliti notranjega ustroja takih literarnih izdelkov, ki se spogledujejo s popularno kulturo, trivialno literaturo, celo kičem in pornografijo.

Ta literarna generacija, ki danes zagotovo obvladuje literarni prostor, je odlično organizirana na vertikalni in horizontalni ravnini, odprta v svet, tržno in propagandno ozaveščena, osredinjena na vprašanja tehnične perfekcije (svojih) literarnih izdelkov, napisanih in natisnjenih za točno določeno publiko, upošteva pri pisanju njen okus, pričakovanja in – ne nazadnje – estetski doseg, ki ga spet določajo v šoli pridobljeno znanje, okus in vsiljene predstave, s katerimi operirajo medijski kanali globalizirane družbe. Oblikovala in izučila je svojo kritiko, manj – vendar še vedno

dovolj učinkovito za svoje potrebe in namene – tudi literarno teorijo. Ne deluje toliko po načelu znanstvene objektivnosti, distance in skepse kot po pravilu solidarnosti, oblikovanja vedno novih *ad hoc* produkcijskih in recepcijskih modelov. Prevzema – povečini nekritično – tuja spoznanja, ideje in modele, vendar ni v nevarnosti, da bi bila razkrinkana, ker ni oblikovala nobene kritike literarne kritike in tudi starejši literarni zgodovinarji z njo raje sodelujejo, kot pa da bi jo postavili pod luč in na secirno mizo. Tisti, ki ne sodijo v njen krog in niso uporabni za njene namene, so bodisi zavrnjeni bodisi se o njih preprosto ne govori. Ker je ta generacija spoznala moč tržnih mehanizmov in propagande za literaturo (ki sledi prijemu, kakršni veljajo za druge potrošne dobrine), je posebej dejavna v tujem prostoru, kjer slovensko literaturo predstavlja izključno kot besedila iz lastnega estetskega in idejnega kroga, povsem pa prezira vso literaturo, ki nastaja izven njihovega vplivnega področja, še posebej pa prezira slovensko literarno tradicijo, najbolj tisto, ki se je oblikovala v posameznih desetletjih pred in po drugi svetovni vojni.

Pred kratkim sem po naključju govoril z mlajšim teoretikom, ki ga ne zanima samo literatura, marveč tudi širši kulturni problemi, po starosti pa ne pripada niti moji generaciji niti tej, o kateri je govor. Bil je navdušen nad dejstvom, da se je slovenska literatura v tako kratkem času tako radikalno spremenila in organizirala, kot se je izrazil, »po evropskih modelih«. Ko sem ga previdno povprašal, kaj da so ti »evropski modeli«, je hitro in brez oklevanja naštel prav tiste prvine, ki sem jih tudi sam apostrofiriral pri opisu sedanje mlade literarne generacije. A bil je še bolj načelen in dosleden. Izjavil je, da je treba (oz. da bo treba) prelomiti z vsemi prejšnjimi modeli in spoznanji, da bo treba pričeti tako rekoč pisati literarno zgodovino na novo, pri tem pa bo marsikaj odpadlo, novega pa skorajda ne bo dodanega. Tako vsaj mi je opisal stanje »za nazaj«; torej čas, dela in imena, ki so tudi (bila) predmet mojih raziskav, zapisov in pogledov. Ko sem ga skušal prepričati, da v tistem »širnem svetu«, na katerega se je tako goreče in vztrajno skliceval, spoštujejo in upoštevajo tradicijo (prim. Corbinea-Hoffman 2002: 162–175), je samo zamahnil z roko.

V nekaterih točkah pa sem se s sogovornikom moral strinjati. Ne samo zato, ker mora sleherna prihajajoča generacija osvežiti svoj zgodovinski spomin tako, da ga skrbno pregleda in oblikuje svoje razmerje do njegovih izpostavljenih imen, del in dejanj; vsaka nova generacija si mora – neodvisno od prejšnjih – izrisati svoj literarni zemljevid, napisati svojo literarno zgodovino. Vsaka generacija namreč tudi doživlja literaturo prednikov na svoj način; recepcijski modeli se med seboj od generacije do generacije lahko močno razlikujejo. Dela in avtorji, ki so bili slavljeni, brani in kanonizirani, zlahka zdrknejo v pozabo; pozabljeni, zamolčani in prezrti pisatelji stopijo pred publiko; nekateri postanejo vodilna imena, intenzivnost doživljanja njihovih opusov se neznansko poveča. Vrednost literarnih sporočil v kronotopu niha, tudi estetske razsežnosti niso nikakršne konstante, marveč spremenljivke, odvisne od mnogih kulturnih in civilizacijskih določil. Tudi o teh mora spregovoriti sodobna literarna veda, ki ni osamljen in samozadosten pojav (prim. Zima 2000: 15–27). Temu ustrezne so tudi literarnokritične in literarno zgodovinske reakcije, ki se dogajajo z najnovejšo literaturo. Vse to so dobro znana dejstva, z njimi ni in ne more biti nobenih zadreg, ne znanstvenih ne socioloških. Problem

vidim drugje, namreč v sistematičnem in zavestnem zanikanju zgodovinskega spomina in v oblikovanju (samo)zavesti, da je vse v sodobni literaturi cvet in sad te sodobne literature; ničesar pa ne dolguje prejšnjim generacijam in njihovim delom. *Splendid isolation* sodobne mlade slovenske literature in enako »bleščečo osamo« njenega teoretičnega diskurza sem začutil tudi v sogovornikovih besedah.

Ves čas pa spremljam in kolikor je mogoče tudi komentiram še en pojav, ki je prav tako povezan z velikimi in usodnimi spremembami, ki so se zgodile ob koncu prejšnjega tisočletja in so zaznamovale tudi naše razmerje do literature kot umetnosti in kot oblike nacionalnega konstituiranja. Literatura, ki je bila instrumentalizirana tako, kot sem skiciral tudi na začetku teh opazk, je bila nujno povezana z vsakokratnimi ideološkimi predpostavkami, ki so oblikovale podobo Slovencev kot naroda in kot kulturnega velesubjekta med drugimi velesubjekti v srednji Evropi. Razmeroma dolga in vsaj od razsvetljenstva jasno razpoznavna povezava z nemškim kulturnim krogom ter razmeroma kratka in dosti bolj ohlapna povezanost z jugovzhodnim – pogojno »balkanskim« – kulturnim krogom (posebej v času od konca prve svetovne vojne naprej) sta zagotovo oblikovali posebne pogoje, v katerih je nastajala literatura. Vpliv tega seveda tudi na področje njene današnje recepcije. Vsi poskusi, da bi literatura ostala znotraj estetskih določil in se ne bi oblikovala v skladu z vsakokratnimi ideološkimi premisami (le-te so bile v nekaterih dobah prevladujoče in za literaturo zavezujoče!), so bili zaustavljeni (zgodovinske avantgarde v dvajsetih od Podbevška do revije *Tank*) ali kaznovani (povojni posegi v literaturo od Zupana do Rožanca in Ade Škerl do Šalamuna); v tem procesu je pomembno vlogo odigrala prav literarna veda. Brez velikih besed si je treba ogledati samo učbenike za slovensko književnost, seznane v njih nastopajočih pisateljev in besedil. Podobno sliko bomo dobili tudi, če bomo natančno preiskali literarne zgodovine; pomembni avtorji so v teh pregledih marginalizirani ali jih sploh ni. Ugotovili bomo, da so v učbenike – torej med kanonizirane in ideološko neoporečne avtorje – prihajali le tisti, za katere je ideološki nadzor ugotovil, da v njih ni nič »spornega in škodljivega«. To so znana dejstva; manj znana pa so, da je model deloval brez sprememb in dodatkov tudi pri visokošolskem pouku literature. Univerza kot najvišja oblika verificiranja »znanstvene resnice« se je vedla ideološko pristransko, postavila se je v službo »Ideje« in ne »Resnice«; najbolj žalostno je, da tega dejstva danes ni pripravljena priznati (kaj šele obžalovati).

Tako hodita z roko v roki dve zavesti o literaturi, ki sta si nadedli naziv »znanstveni«. Prva je »mlada«, o kateri smo zapisal, da je preteklost in zgodovinski spomin ne zanimata in zanju nima posluha, saj predstavlja in oblikuje samo podobe svoje, sočasne literarne ustvarjalnosti. Druga je »stara« in živi v prepričanju, da je bilo njeno početje v preteklosti znanstveno in moralno (!) povsem neoporečno in v skladu z visokimi znanstvenimi pričakovanji; njen pogled na preteklost je prav tako zožen, popačen in brez volje, da bi se podoba, kakor je bila oblikovana in utrjena v preteklosti, predružačila, dopolnila in popravila. Vsak poskus, da bi kritično pretresli to početje, je hitro razglašen za »znanstveni revizionizem«, za nepotrebno »maščevalnost«, saj naj bi bilo vse na pravem mestu in vse vrednostne sodbe, izrečene v ideološko enoumnih pogojih, naj bi bile še vedno univerzalno uporabne. Takı nesmiselni, a nadvse glasni ugovori ostajajo neomajni v svojem prepričanju o

pravilnosti svojega početja tudi ob zahtevah, da je treba za celovito in kolikor toliko nepristransko podobo polpreteklega časa upoštevati do sedaj nedostopno arhivsko gradivo in dokumente, ki po svoji osnovni naravi niso nastali na področju umetnosti in literarne vede, a so za obe zelo pomembni, saj so v tem gradivu podatki, ki potrjujejo ali zanikajo vlogo določenih političnih oseb pri poseganju, včasih zelo grobem in netaktnem, na področje literature. Zanimivo je, da takim raziskavam nasprotujejo celo nekateri literarni znanstveniki. Ko se vprašamo, kaj jih pri tem vodi, je odgovor verjetno samo njihovo nelagodje, da bi razkritje takih dokumentov zanikalo njihove trditve, zapisane v časih, ki so poznali samo eno resnico. Domnevamo pa lahko, da bi taki dokumenti razkrili tudi neposredno vpletenost znanstvenikov v določena dejanja, ki so vplivala na takšno in drugačno usodo določeni avtorjev, del, literarnih programov, revij in objav v njih. Da bi jih, z drugimi besedami, dokumenti postavili na laž in pokazali, kako so znanstveno resnico (ki ni vedno prijetna, lepa in spokojna!) podredili povsem drugim ciljem in se postavili v službo političnih idej, ki z bistvom in naravo literature niso imele nič skupnega.

In kaj naj bi bil smisel sodobne literarne znanosti, ki ji morajo biti tuje tako izoliranost od tradicije kot tudi ideološke hipoteke vse vrst? Najprej dopolnitev vseh belih lis, ki so ostale kot dediščina zadnjega pol stoletja, vključitev vseh tistih avtorjev, ki so bili iz naše kolektivne zavesti odstranjeni (ali vanjo sploh niso smeli vstopiti!) v sistem literarne zgodovine. Nato – a vseeno hkrati s prvim procesom – tudi nova osvetlitev avtorjev, katerih posamezna dela ali celoviti opusi so bili ideološko manipulirani in interpretirani enostransko do te mere, da se je nemalokrat povsem zakrila njihova estetska dimenzija in danes, ko je estetska dimenzija literature v prvem planu in odločujoča, zato ta dela nimajo pravega odmeva. Tretje, nič manj pomembno, je postopno vključevanje tistih marginalnih literarnih pojavov, ki so bili v preteklosti prezrti in se o njih ni razpravljalo ne zato, ker bi bili ideološko sporni ali neuporabni, marveč predvsem zato, ker niso izpolnjevali zahtev, kakor jih je postavljala literaturi nacionalno konstitutivna kolektivna zavest.

Zavedam se, da je vsako prevrednotenje, ki je sestavni del takih znanstvenih raziskav, javno zelo odmevno in za tistega, ki jih sproži, lahko tudi neprijetno. Nekaj takega doživljam v zvezi s poezijo pesnikov, ki so se prvič pojavili v almanahu *Pesmi štirih* in bili vse do danes pojmovani kot začetniki nove, ideološko neobremenjene slovenske povojne literature. Vsaj dva med njimi se ne moreta sprijazniti s tem, da je njuna začetna poezija hudo nebogljen in daleč pod estetskimi in spoznavnimi določil, do katerih je slovenska predvojna poezija (Vodušek, Kocbek, Udovič) vzpostavila ustvarjalno razmerje že pred izbruhom vojne, med in posebej po vojni pa ga je dopolnila, čeprav marsikaj ni moglo ali smelo priti v javnost. Prav tako je trajalo kar nekaj časa, da je bilo mogoče utemeljeno opozoriti na pesniško prelomno zbirko *Senca v srcu* pesnice Ade Škerl, v kateri je zapisano vse tisto, do česar je slovenski pesniški intimizem, katerega sestavni del so tudi prej omenjeni pesniki, prišel postopoma in šele proti koncu petdesetih let.

Podoben problem je tudi s slovenskim pesniškim neovantgardnim gibanjem v šestdesetih, ki prav tako nima literarno zgodovinsko oblikovanega in z različnimi optikami osvetljenega ustreznega mesta v razvoju povojne zgodovine, ne glede na to, da so nekateri njegovi predstavniki in njihove zbirke v okvirih drugačnih pogledov

omenjeni ali celo ovrednoteni. Celovite, zaokrožene predstavitve še niso doživeli, posebej malo pa je raziskanega o zvezah med predvojno in povojno poezijo ter poezijo v eksilu in poezijo v matici.

Toliko sem zapisal o poeziji, ki jo – se mi zdi – najbolje poznam, čeprav je nikdar nisem mogel raziskovati in o njej predavati tako sistematično, kot lahko to počnem s slovensko dramatiko zadnjih petnajst let. Ko govorim o slovenski, posebej povojni dramatiki, odpiram še bolj zapletena vprašanja, čeprav je na nekatera že bilo odgovorjeno v okvirih teh opazk. Dramatika je s tem, ko se dopolni v scenski predstavitvi, del estetskega procesa, na katerega avtor lahko vpliva dosti manj kot na distribucijo drugih literarnih zvrsti. Dramsko delo, ki mu je iz najrazličnejših razlogov zaprta pot na odrske deske, doživlja posebno recepcijsko usodo. Ta usoda pa se ne dotika samo besedila (in avtorja), povezana je tudi z drugimi ustvarjalci in z gledališčem kot svojevrstno institucijo. In ker so – to področje je vsaj v grobem že raziskano – tudi gledališča v povojni Sloveniji doživljala posebno usodo, je preplet silnic individualnih dramskih besedil in silnic, ki oblikujejo podobo in zgodovinski potek gledaliških razvojnih poti, včasih močno zapleten. Prav to področje slovenske literarne zgodovine je najmanj raziskano in prav na njem se najbolj neposredno pokažejo negativni učinki neupoštevanja zgodovinskega spomina in dejstev, ki oblikujejo njegovo podobo. V nesistematičnih raziskavah (sodobne) slovenske dramatike je tudi skrit vsaj del odgovora na to, zakaj je tako veliko število dramskih besedil brez odrske realizacije, čeprav so to besedila, ki izpolnjujejo vse osnovne (tehnične) zahteve, ki jih pričakujemo od besedilnih predlog. Ker literarna zgodovina skozi svoje raziskovalne postopke teh besedil ne aktualizira, ne obstajajo v zavesti režiserjev, ki se tudi ne lotevajo besedil brez ustrezne metodološke analize. Tako se kar naprej izkazuje, da literarna zgodovina ni, vsaj v tem območju, neka akademska, sama sebi namenjena stroka, marveč prva in najpomembnejša stopnja pri oživljanju spomina na besedila, ki so nekoč bila (ali pa sploh še niso bila) pomemben del naše kolektivne zavesti.

Zadnji, vsekakor pa ne zanemarljivi problem zadeva razmerje med literarno vedo in drugimi sorodnimi in mejnimi vedami, ki si delijo isti raziskovalni predmet, torej literaturo. Čeprav velja za očeta literarne zgodovine Aristotel, kar govori o njeni častitljivi, čeprav ne vedno sklenjeni in razpoznavni zgodovinski poti do današnjih dni, pa se ob njej z literaturo delno ali v celoti ukvarja še cela vrsta znanstvenih disciplin.

Ob tem sta se oblikovala dva sklopa problemov. Najprej se moramo vprašati, ali imajo te znanstvene discipline, ki sodijo pod sporno oznako »umetnostne znanosti«, kakšen pomemben, nezamenljiv skupni imenovalac, ki je več kot samo zanimanje za isti raziskovalni predmet, torej literaturo. Je torej smisel raziskav, ki jih opravljajo te znanstvene discipline na istem predmetu, istoveten, težijo vse k razkritju iste »resnice«, vendar z različnimi sredstvi in po različnih poteh, ali pa prav njihovo sinhrono ukvarjanje z istim predmetom dokazuje, da ni ene same resnice, marveč vlada konkurenca resnic, kakor v sodobnem svetu vlada konkurenca idej. Tudi to dejstvo je v slovenski literarni vedi, vsaj pri nekaterih njenih predstavnikih, prezrto; vedejo se, kot da še vedno vlada samo ena ideja v nešteti različicah. Ker pa imajo mnogi med njimi določen vpliv, saj so zasedli mesta svojih predhodnikov in učiteljev,

ki so svoje poslanstvo razumeli tudi tako, da so na naslednike prenesli svojo miselnost o nujnem skladju idej v času z idejami v znanosti in njenih panogah. Tako se določene ideje in določene vrednostne sodbe, ki so jih oblikovali v enoumju, prenašajo v sedanji čas, ne da bi bila o njih izrečena kakšna ustrežnejša dopolnilna sodba; omenil sem že primer poezije iz zbirke *Pesmi štirih*. Podpisani pa ima kar nekaj izkušenj tudi z odklonilnimi sodbami o novih pogledih na avtorje in dela s področja dramatike; sodbe niso temeljile na znanstvenih argumentih, marveč na včasih kar zaostreno ideoloških predpostavkah.

Zanimivo je, da je bilo v zadnjem desetletju na Slovenskem veliko simpozijev, posvetovanj in okroglih miz, ki so se vsaj mimogrede dotaknili naštetih vprašanj; nobenega ni bilo, ki bi se skušal spopasti z osnovnimi dilemami sodobne slovenske literarne vede, predvsem z njenim odnosom do preteklosti in vlogo, ki ji jo ponuja sedanjost. V tem pogledu pa je pobuda *Jezika in slovstva* še bolj dragocena.

Literatura

Corbineau-Hoffmann, Angelika, 2002: *Die Analyse literarischer Texte*. Tübingen – Basel: A. Francke Verlag.

Pirjevec, Dušan, 1978: *Vprašanje o poeziji / Vprašanje naroda*. Maribor: Obzorja (*Znamenja*, 56).

Schneider, Jost, 2002: *Einführung in die moderne Literaturwissenschaft*. Bielefeld: Aisthesis Verlag.

Zima, Peter V. (ur.), 2000: *Vergleichende Wissenschaften: Interdisziplinarität und Interkulturalität in den Komparatistiken*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.

Denis Poniž

Univerza v Ljubljani, AGRFT

denis.poniz@guest.arnes.si